

Siseministri määruse „Viivitamatu ohuteate edastamise ning selleks valmistumise, EE-ALARM-iga liitumise ning sellega seotud kulude hüvitamise ja sireeniseadme kasutuselevõtu, haldamise ning testimise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Siseministri määruse „Viivitamatu ohuteate edastamise ning selleks valmistumise, EE-ALARM-iga liitumise ning sellega seotud kulude hüvitamise ja sireeniseadme kasutuselevõtu, haldamise ning testimise tingimused ja kord“ eelnõu eesmärk on kehtestada riikliku ohuteavituse süsteemi selged vastutusalad ja protsessid.

Kui 2023. aasta algusest on võimalik edastada ohualal viibivate inimeste mobiiltelefonidele asukohapõhist ohuteavituse lühisõnumit saatja nimega EE-ALARM, siis nüüdseks on praktikas juba lisandunud mitu muud lahendust (Eesti Rahvusringhäälingu (edaspidi *ERR*) kanalid, mobiilirakendused, sireeniseadmed) ja samuti on tehtud arendusplaane tulevikuks.

2025. aasta 12. oktoobril jõustunud hädaolukorra seaduse (edaspidi *HOS*) muudatusega toodi kogu ohuteavituse regulatsioon üle *HOS*-i kui üldseadusesse ning elektroonilise side seadusesse (edaspidi *ESS*) lisati mobiiltelefoniteenust osutava sideettevõtja kohustus tagada *HOS*-i §-s 13¹ sätestatud viivitamatu ohuteate edastamine kindlaksmääratud geograafilisel alal asuvale mobiiltelefoniteenuse kliendile ja rändlusteenuse kasutajale ning selle ülesande täitmiseks õigus töödelda mobiiltelefoniteenuse kliendi ja rändlusteenuse kasutaja asukohaandmeid. Tehtud muudatusega koondatakse kõik ohuteavitusega seonduv käesolevasse rakendusakti, mis toetab ohuteavituse protsessi ning eri osapoolte õiguste ja kohustuste paremat jälgitavust ning suurendab õigusselgust elanikkonna teavitamiseks elu, tervist või riigi julgeolekut ohustava sündmuse puhul.

Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. aasta määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ näeb ette, et kui eelnõuga kavandatavate nõuete tõttu kasvab ettevõtjate, inimeste või vabaühenduste halduskoormus, nähakse ette ka halduskoormuse vähendamise muudatused. Nimetatud kohustuse võib jätta kohaldamata, kui halduskoormus lisandub riigikaitse või julgeoleku oluliste vajaduste tõttu.

Eelnõuga mõneti suureneb edastajate (nt elektroonilise side ettevõtjad, massiteabevahendite valdajad) halduskoormus seoses EE-ALARM-iga liidestamisega ning kohustusega sõlmida koostöökokkulepped Häirekeskuse või Päästeametiga. Arvestades, et tegemist on hädaolukorra seaduse alusel kehtestatava elanikkonnakaitse kui laiapindse riigikaitse tegevusega, kohaldatakse HÕNTE § 4² kohast riigikaitse ja julgeoleku oluliste vajaduste erandit, mistõttu jäetakse nimetatud halduskoormuse tasakaalustamise reegel rakendamata.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Kadi Luht-Kallas (teenistusest lahkunud). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunik Kai Reinhold (kai.reinhold@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on

keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele vanemtoimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast peatükist ja kolmeteistkümnest paragrahvist.

Eelnõu esimeses peatükis tuuakse välja üldsätted.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruses kasutatavad terminid.

Punktiga 1 tuuakse välja, et viivitamatu ohuteate edastamiseks kasutatakse riikliku ohuteavituse süsteemi EE-ALARM (HOS-i § 13¹ lõige 2).

Punktiga 2 avatakse käivitaja mõiste vastavalt pädevusele ohuteate kasutamise otsustanud asutusele või isikule HOS-i § 13¹ lõike 5 tähenduses. Ohuteavituse süsteemis on loodud käivitajatele olukorratähtsuse infosüsteemis kõiki ohuteavituse kanaleid koondav ja kriisinfo vahendamist võimaldav platvorm. Sündmust lahendav asutus peab tegema ohuteavituse kasutamise otsuse ning selle alusel seatakse ohuteavitusele sündmuse tüüp, vastav ohutase ja vajalikud käitumisjuhised.

Käivitajatele suunatud platvormi ajakohastatakse pidevalt kooskõlas lisanduvate osapoolte vajadusega ning lahenduse ligipääsetavuse ja käideldavuse ootustega. Platvormilt liigub ohuteavitusega seotud info Häirekeskusesse, kus vastavalt ohuteavituse protsessile ja koostöökokkulepetele edastatakse ohuteavitus kas automaatselt või täiendava valideerimisega (asjakohastel platvormidel) edastajale, kelle süsteemist edastatakse ohuteavitus automaatselt lõppkasutajale.

Punktiga 3 avatakse edastaja mõiste. Edastajana käsitletakse süsteemiga liidestatud kolmandaid osapooli, eeskätt EE-ALARM-iga liituma kohustatud isikuid HOS-i § 13¹ lõike 4 tähenduses, kelle teenustele vastav liidestus tagatakse ja ohuteade edastatakse vastavalt ohu tasemele lõppkasutajale.

Termineid aitab näitlikustada viivitamatu ohuteate edastamise lihtsustatud joonis (vt joonis 1), kus HOS-i § 13¹ lõikele 5 või 9 vastav asutus võib otsustada, et paljude inimeste elu või tervist või julgeolekut ohustava vahetult eelseisva või juba toimuva sündmuse või selle lõppemise korral edastatakse avalikkusele viivitamatu ohuteade (HOS-i § 13¹ lõige 1).

Joonis 1. Viivitamatu ohuteatega seotud osapooled

Punktidega 4 ja 5 sätestatakse ohuteate tasemed. Viivitamatu ohuteate edastamisel eristatakse kõrgema ja madalama taseme teavitusi. Tasemete kasutamisel lähtutakse tehnilisest spetsifikatsioonist ETSI TS 102 900 V1.4.1 (2023-06) *Emergency Communications (EMTEL); European Public Warning System (EU-ALERT) using the Cell Broadcast Service* (vt tabel 1).

Kõrgema taseme viivitamatu ohuteatena käsitletakse hoiatussõnumeid, milles hoiatatakse elanikke peagi läheneva või juba saabunud ohtliku olukorra eest. Edastamisel kasutatakse lahendusi, mille vahendusel inimene ei saa seadet kasutades või selle levialas viibides keelduda ohuteate saamisest või peab sellest loobumiseks midagi tegema. Kasutatakse kolme kõrgemat raskusastet (vt tabel 1, EU-Alert level 1-3): tõsine, äärmuslik ja riigijuhi edastatav teavitus, võttes arvesse asjaolu, et tõsise ja äärmusliku taseme teavitused saab lõppkasutaja oma seadmes välja lülitada.

Madalama taseme viivitamatu ohuteatena käsitletakse infoteateid, mille puhul vahetut ohtu inimesele ei ole, kuid millega edastatakse olulisi ja soovitatud juhiseid. Selliseid infoteateid kasutatakse ka erinevate ohuteavituse elementide testimise ajal ning elanikkonna koolitamiseks ja avalikkuse teavitamiseks. Edastamiseks kasutatakse lahendusi, mille vahendusel ohuteate saamiseks peab inimene olema eelnevalt teinud tegevusi ohuteavituse saamiseks, eeskätt laadinud mobiilirakenduse, lülitanud sisse funktsionaalsuse, külastanud veebilehte või jälginud sotsiaalmeedias vastavat asutust.

Tabel 1. Hoiatustasemete liigitus¹

EU-Alerti liigitus	Sarnane liigitus CMAS ² -iga	Kirjeldus
EU-Alert level 1	Presidendi teavitus Presidential Alert	Kõrgeim ohutase, mille puhul on vaja viivitamatut avalikku hoiatamist Lõppkasutajal ei ole võimalik teavitusest loobuda
EU-Alert level 2	Äärmuslik teavitus Extreme Alert	Äärmuslikud ohud: liigitatakse ohtudeks elule ja varale, nagu eelseisev katastroofiline ilmastikunähtus (orkaan, tsunami, taifuun, üleujutus), haigusepidemiahoiatused või terrorirünnakud Lõppkasutajal on võimalik teavitus välja lülitada
EU-Alert level 3	Tõsine teavitus Severe Alert	Tõsised ohud: vähem tõsised kui äärmuslikud ohud; need võivad olla eelmisega sama tüüpi olukorrad, kuid väiksema mõjuga Lõppkasutajal on võimalik teavitus välja lülitada

¹ Koostatud TS 102 900 V1.4.1 jt põhjal.

² Commercial Mobile Alert System, peamiselt USA-s kasutatav liigitus.

EU-Alert level 4	Avaliku ohutuse teavitus Public Safety Alert	Nõuandeteavitused Lõppkasutajal on võimalik teavitus välja lülitada
EU-Info	Puudub	EU-info, avaliku turvalisuse sõnumid, et edastada olulisi ja soovitatud tegevusi, mis võivad päästa elu või vara (nt hädavarjupaigad või veekeetmise käsk) Lõppkasutajal on võimalik teavitus välja lülitada
EU-Amber	Kadunud laps Child Abduction Alert	Konkreetsed hoiatused, mille eesmärk on leida kadunud laps Lõppkasutaja peab teavituse sisse lülitama
EU-Monthly Test	Kohustuslik igakuine test Required Monthly Test	Riiklikud regulaarsed testimised Lõppkasutaja võib teavituse sisse lülitada
EU-Test	State/Local Test	Kohalikud testimised
EU-Exercise	Exercise	Kasutatakse harjutustel ja õppustel uuringute tegemiseks, näiteks arendusvajaduste väljaselgitamiseks
EU-Reserved	Reserved for CMSP³ use	Reserveeritud operaatoritele spetsiifiliseks kasutamiseks. EU-Alerti puhul reserveeritud riiklike taotluste esitamiseks operaatoritele
EU-Geo-fencing trigger message	Geo-fencing trigger	Eraldatud seadmepõhist geopiiret ⁴ käivitava sõnumi jaoks

Eelnõu §-ga 2 määratakse EE-ALARM-i koordineerijaks Päästeamet ja sätestatakse seotud osapooled. Vastavalt HOS-i § 13¹ lõikele 2 on EE-ALARM protokollide, protsesside ja tehnoloogiate kogum elanikkonnale viivitamatu ohuteate edastamiseks. Protsessidega seotud tegevused viib ellu Päästeamet, kes vastutab valitsemisala elanikkonnakaitse- ja kriisireguleerimisalase tegevuse eest. Päästeameti roll on sätestatud HOS-i § 13¹ lõikega 3 ning eelnõu §-dega 2 ja 6. Ohuteavituse edastamisel on kriitilise tähtsusega valideerimine ja EE-ALARM-i rikke korral ohuteate edastamise tagamine. Häirekeskuse roll on sätestatud HOS-i § 13¹ lõikega 6 ja tugineb päästeseaduse § 3 lõikele 4, mille järgi on kriisiinfo teenus erakorralise sündmuse tõttu Häirekeskuse osutatav avalikkuse teavitamise teenus.

EE-ALARM-i tehnoloogialahendused ja liidestamine tagatakse Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse (edaspidi *SMIT*) ning Riigiside Sihtasutuse (edaspidi *RIKS*) pakutavate teenuste abil. Üldjuhul vastutab käivitaja lahenduste eest SMIT ning sidevõrkudega seotud liidestamiste eest RIKS, kui protsessides ei lepita kokku teisiti.

Eelnõu teise peatükiga täpsustatakse viivitamatu ohuteate edastamise protsessi, tuues välja EE-ALARM-i kasutamise otsustamise peamised põhimõtted, liidestamise põhialused ja nõuded viivitamatu ohuteate edastamisele.

Eelnõu §-ga 3 täpsustatakse HOS-i § 13¹ lõikes 3 toodud Päästeameti rolli viivitamatu ohuteate edastamiseks valmistumise koordineerimisel.

³ Commercial Mobile Service Provider.

⁴ Geopiire on virtuaalne perimeeter, mis on loodud reaalse geograafilise ala piiritlemiseks. Hoiatusala koordinaadid lisatakse kärjeteatesse, mis võimaldab seadmel vastavalt operatsioonisüsteemi võimele, näiteks GPS-i ja wifi abil, hinnata oma asukohta hoiatusala suhtes.

Punktiga 1 toetatakse käivitajaid eelnõu § 4 lõikes 2 viidatud protsessikirjelduse väljatöötamisel ning tagatakse ühetaoline lähenemine paljude inimeste elu ja tervist või riigi julgeolekut puudutavate sündmuste korral elanike teavitamiseks. Protsessi väljatöötamine vajab eri asutuste koostööd ja sisendit, mistõttu on vaja tegevus määruse tasandil reguleerida.

Punktiga 2 tuuakse välja Päästeameti ülesanne viia läbi ohuteavitussüsteemi testimist. See tegevus võimaldab veenduda, et EE-ALARM-i osad vastavad edastajatega sõlmitud koostöökokkulepetele ning elanike pädevuskoolituseks ja avalikkuse teavitamiseks, eesmärgiga tagada kriisiolukorras adekvaatne märkamine ja käitumine. Ülesanne on seotud HOS-i § 13¹ lõike 7 punktis 3 sätestatud pädevusega kasutada ohualapõhist kiiret ohuteavitust EE-ALARM-i testimiseks.

Punktiga 3 sätestatakse Päästeameti ülesanne korraldada viivitamatu ohuteate edastamisega seotud isikute ja asutustega regulaarselt õppusi ning koolitusi. Eestis on ESS-i mõistes ohualapõhist kiiret ohuteavitust kasutatud 2023. aastal seoses nelja ja 2024. aastal seoses kolme sündmusega, mis on pädevate asutuste hulka arvestades väike kasutuskooormus ning seetõttu on ülimalt oluline, et kõik asutused, kellel on õigus EE-ALARM-i kasutada, saaksid oma asutuse eelnõu §-s 4 sätestatud tegevuste täitmiseks vajaliku väljaõppe ning asutuse õppustel oleks viivitamatu ohuteate edastamise protsessid läbi harjutatud.

Punkti 4 eesmärk on tagada EE-ALARM-i ajakohasus ja kasutatavus kiiresti muutuv maailmas, et edasiarendamine vastaks riigi riskipildi muutustele ning tehnoloogiavõimalustele.

Punktiga 5 sätestatakse Päästeameti ülesanne teavitada elanikkonda EE-ALARM-i ning üldisemalt viivitamatu ohuteate edastamise kanalitest ja käitumisjuhistest, sealhulgas testimise ja tehniliste testide läbiviimisest. Ülesande sätestamine võimaldab tagada, et viivitamatu ohuteate edastamisega seotud kommunikatsioon on koordineeritud ja ühetaoline sõltumata lahendusi kasutatavate asutuste eripäradest. Päästeametile antav ülesanne on kooskõlas Päästeameti põhimääruses kajastatud ennetustööalaste teavituskampaaniate ja elanike kriisivalmiduse tegevuse korraldamisega.

Punktidega 6–8 reguleeritakse Päästeameti ülesandeid seoses sireeniseadmetega. Punkti 6 kohaselt on Päästeamet pädev otsustama sireeniseadmete paigaldamise piirkonna ja paigalduskohtade üle. Päästemetil on oma tegevusest lähtuvalt hea ülevaade nii piirkondlikest ohtudest kui ka elanikkonnast ning seetõttu on tal ka pädevus otsustada, kas ja millisele alale tuleks sireeniseade paigaldada. Konkreetsete alade ja paigalduskohtade määramisel lähtutakse vastavatest analüüsides, et tagada otsuste jälgitavus ning hilisem ümbervaatamine, kui asjaolud on muutunud. Punkt 7 on seotud asjaõigusseaduse § 158¹ lõike 1¹ rakendamisel sireeniseadme sundvalduse taotluse esitamisega. Punkti 8 kohaselt korraldab Päästeamet koostöös SMIT-iga sireeniseadmete võrgustiku toimimise.

Eelnõu §-ga 4 määratakse EE-ALARM-i kasutamise otsustamine, tuues välja käivitaja kohustused viivitamatu ohuteate edastamisel.

Lõikega 1 täpsustatakse HOS-i § 13¹ lõikes 5 nimetatud käivitaja kohustust oma vastutusalas esinevate riskiliikide jälgimiseks ja konkreetse sündmuse ohuga võrdlemisel. Asutuste jaotusel lähtutakse eeskätt HOS-i § 14 lõike 1 ja § 15 lõike 3 alusel määratletud hädaolukorra lahendamist juhtivate asutuste kohta sätestatust ning asutuste pädevusest.

Lõikega 2 kohustatakse käivitajat töötama välja protsessikirjelduse elanikkonna hoiatamiseks vastavalt sündmusele ja EE-ALARM-i tehnilistele lahendustele. Selleks et tagada elanikkonnale haldusalade üleselt ühetaoline hoiatus, on vaja protsessikirjeldus kooskõlastada Päästeametiga. Protsessikirjelduse loomisel tuleb lähtuda rahvusvahelisest standardist ISO 22322, tuues välja vähemalt selle, kuidas sündmuseid monitooritakse (milliseid sündmuseid jälgitakse, kuidas neid jälgitakse, kuidas määratakse teavitusal, kuidas toimub infovahetus sündmuse käigus ning olukorra muutuse jälgimine ja infovahetus), kuidas toimub operatiivne otsustusprotsess, kuidas ohuteadet sündmuse ajal levitatakse (määratakse teavitusal, sõnumi koostamine, teavitusviisid, teavituse edastamine), ning koostatakse sõnumi mallid.

Lõikega 3 sätestatakse käivitaja ja Päästeameti või Häirekeskuse vahelise koostööleppe sõlmimine, et tagada EE-ALARM-i viivitamatu käivitamine, kiire lisateabe edastamine riigiinfo telefonile 1247 ning rikete korral alternatiivsete käivituslahenduste kasutamine. Koostöökokkuleppes märgitakse vähemalt poolte ülesanded, õigused ja kohustused, kontaktpunkt, käivitamisprotsessi põhimõtted ning koostöökoolituste ja -õppuste läbiviimine, mille raames harjutatakse tööprotsesside toimimist, võimekust ja toimepidevust ning poolte omavahelist koostööd. Koostöökokkuleppes võidakse täpsustada ka neid poolte kohustusi, mis tulenevad eelmises lõikes nimetatud protsessikirjeldusest (nt milline pool sisestab ohuteavituse EE-ALARM-i, kes valideerib ja vajaduse korral nõustab jms).

Lõike 4 kohaselt vaadatakse koostöökokkuleppe üle vähemalt kord kahe aasta jooksul.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse nõuded viivitamatu ohuteate edastamisele.

Lõikega 1 täpsustatakse, et käivitaja peab vastavalt eelnõu § 4 lõikes 2 viidatud protsessikirjeldusele määrama ohuteate edastamiseks kasutatavad lahendused, sisustama ohuteate teksti kooskõlas protsessikirjeldusega ja valima ohuteate taseme.

Lõike 2 kohaselt käivitatakse sireeniseadme helisignaal ohu tekkimisel ja vajaduse korral ohu jätkumisel. Vastavalt §-le 11 töötavad sireenid käivitamisel kindla perioodi ja kui oht püsib, võib olla vajalik sireeniseadmed uuesti käivitada. Korduv käivitamine ei tähenda korduvat kõrgema taseme käivitamist, mistõttu ei pea sellega sama sündmuse raames alati teised kanalid käivituma.

Lõikega 3 rõhutatakse viivitamatu ohuteate peamist kasutuseesmärki, milleks on käitumisjuhiste andmine inimeste tervise või elu säästmiseks või riigi julgeoleku tagamiseks. EE-ALARM-i kasutamine ilma käitumisjuhiseta on väärkasutus. Kõrgema taseme viivitamatu ohuteate puhul peab käitumisjuhis selgelt suunama ohutule käitumisele ning madalama taseme viivitamatu ohuteade (infoteade) peab sisaldama nõuandeid või teavet ohu puudumise kohta (et lõppkasutaja üheselt mõistaks, et ei ole vaja teistmoodi käituda).

Lõike 4 kohaselt peab ohuteate tekst olema üldjuhul koostatud kolmes keeles (eesti, inglise ja põhjendatud juhul muus keeles), mida vastavalt edastamiseks kasutatavale lahendusele kuvatakse lõppkasutajale kas ühes või mitmes keeles. Eestis on 2021. aasta rahvaloenduse andmetel u 28% venekeelne elanikkond ja linnalistes asulates läheneb venekeelne elanikkond 40%-le, mistõttu ei pruugi ainult eestikeelne sõnum olla arusaadav. Samale vajadusele viitab ka Euroopa Komisjon⁵: „Hoiatussõnumid peaksid olema kättesaadavad, selged ja järgitavad

⁵ Euroopa Liidu suurõnnetustele vastupidavuse eesmärgid, 2023.

ning võimaluse korral tuleks need esitada mitmes keeles, et tagada nende jõudmine kõigi elanikkonnarühmadeni, sealhulgas turistide, hooajaliste elanike ja rändajateni.“ Ohuteavitust käsitlevas tehnilises spetsifikatsioonis⁶ on viidatud EL-i seisukohale, et ohuteavituse sõnumid tuleb välja saata kasutaja emakeeles, aga kui see ei ole otstarbekas, siis sõnumi algataja keeles. Õiges keeles ohuteavitus on kiireim ja lihtsaim viis hoida inimesi vahetu ohu korral ohustatud alalt eemal ning seeläbi vähendada reageerivate ressursside (eeskätt numbrite 112 ja 1247 kõnekoormus ning kohapeal tegutsevate operatiivressursside töö) töökoormust. Lõppkasutajale kuvatav keel sõltub tehnilisest lahendusest ja kasutaja seadetest (nt SMS-i puhul operaatori juures tehtud keele-eelistusest, mobiilirakenduse seadetest, *cell broadcast*'i puhul on kasutusel peamine ja alternatiivne keel).

Lõikega 5 sätestatakse viivitamatu ohuteavituse info edastamine Häirekeskuse KRIT-i teenuse, veebilehe kriis.ee, meedia ja asutuse sotsiaalmeedia kanalite kaudu. KRIT-i teenuse mõiste on avatud siseministri 03.10.2014. aasta määruse nr 43 „Häirekeskuse põhimäärus“ § 9 lõikes 2. Üldjuhul on viivitamatu ohuteavituse tekst lühike ja seetõttu tekib inimestel täiendavaid küsimusi. Ohuteavituse edastamisel lisatakse üldjuhul ka viide täiendava teabe asukohale, enamasti riigiinfo telefon 1247 ja veebileht kriis.ee. Selleks et infovajadust rahuldada, on oluline edastada täiendav teave võimalikult suurele auditooriumile ning juhendada soovitusel, et esialgne info tuleb edastada võimalikult varajases etapis ning tagada sündmuse käigus teabe ajakohasus. Mida rohkem teavet suudab asutus ise väljapoole kuvada, seda väiksem on koormus sündmust lahendava ja kaasatud asutuste kommunikatsiooniosakondadele.

Lõikega 6 täpsustatakse, et kui käivitaja otsustab rakendada kõrgema taseme viivitamatu ohuteate lahendusi, siis tuleb tagada ka madalama taseme viivitamatu ohuteate lahendused, mis kasutavad teisi edastusmeetodeid, näiteks ohualapõhise lühisõnumi edastamisel peab teavitus olema edastatud ka mobiilirakenduses.

Lõigetega 7 ja 8 sätestatakse käivitajale kohustus ohu möödumisel edastada sellekohane teavitus üldjuhul ohuteate edastamisega samades kanalites, välja arvatud sireeniseade. Oluline on taotleda ohu möödumisel varasema teavituse saanud elanike maksimaalset katvust, et lõpetada kasutusele võetud kaitsemeetmete rakendamine ja pöörduda tagasi tavapäraste tegevuste juurde, kui olukord seda võimaldab. Sireeniseadme puhul edastatakse ohu möödumisel teavitus, kasutades teisi ohuteate edastamise viise. Sireeni heli kestab kolm intervalli, mille vahel on 30-sekundiline paus. Ohuolukorra lõpetab muude kanalite kaudu edastatud sõnum. Otsustatud on eraldi sireeni lõpuheli mitte kasutusele võtta. Vt ka selgitust seletuskirja § 11 juures.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse nõuded EE-ALARM-i kasutamisele HOS-i § 13¹ lõikes 7 sätestatud alusel, st õppustel, sõjaväelisel väljaõppel ja testimisel. Eelnevalt on määruses välja toodud regulatsioon, et tagada viivitamatu ohuteate edastamise ühetaolisus asutusteüleselt. Samasugune selgus tuleb luua ka ohuteavituse testimisel ja õppustel kasutamisel, sest süsteemi usaldusväärsuse kõige olulisem alus on luua elanikkonnas kindlustunne, et EE-ALARM on olemas ja töökindel, ning samal ajal tagada, et lahendust ei devalveeritaks elanikkonna liigse häirimisega, sest see võib kaasa tuua olukorra, kus inimesed ei reageeri enam ohuteatele, sest peavad seda järjekordseks testimiseks või eeldavad, et niikuinii pole midagi tõsist juhtunud.

⁶ *Emergency Communications (EMTEL); European Public Warning System (EU-ALERT) using the Cell Broadcast Service (TS 102 900 V1.4.1).*

Punktiga 1 seatakse kõigi EE-ALARM-i testimiste ja õppustel kasutamise eeltingimuseks testimisel ja/või õppusel puudutatava avalikkuse varasema teavitamise. ESS-ist on üle toodud õigus kasutada EE-ALARM-i lisaks elu, tervist või riigi julgeolekut ohustavale sündmusele Vabariigi Valitsuse või tema määratud valitsusasutuse otsusel HOS-i § 18 lõikes 3 nimetatud õppusel ning Kaitseväe otsusel kaitseväeteenistuse seaduse § 69 lõigetes 3 ja 3¹ nimetatud sõjaväelisel väljaõppel. HOS-is on laiendatud õigustatud isikute ringi EE-ALARM-i laiaulatuslikkuse tõttu, andes täiendava testimise õiguse Päästeametile EE-ALARM-i testimiseks. Eelnev teavitamine on vajalik, et elanikud saaksid võtta vajalikud meetmed, et testimise või õppuse raames edastatavate teavitustega minimeerida häirimist või kaasneda võivaid riske (nt koduvägivalla puhul peidetud seadmete võimalik ilmsiks tulek). Teiste riikide kogemuse alusel on näiteks lõppkasutajatel soovitatud mobiiltelefoni seadete kaudu edastatavate teavituste testimisel selleks ajaks seade välja lülitada. Samuti aitab teavitamine muu hulgas vältida või just uudistama tulla sireeniseadmetega kaetud alasid.

Punktiga 2 tuuakse välja kohustus eelnevalt teavitada partnereid, et tagada kõigi seotud osapoolte teadlikkus testimisest ja valmidus jälgida oma süsteeme kõrgendatud tähelepanuga. Testimine võimaldab näiteks mõõta eri edastuslahenduste kiirust, edukust jms, et võimalikud probleemkohad tuleks välja kriisivälisel ajal. Partnerite eelnevaks teavitamiseks sätestatakse vähemalt kolme kuu pikkune tähtaeg, et tagada vajalike ressursside planeerimine ja elanikkonna teavitamine.

Punktiga 3 kohustatakse õppuse või testimise korraldajat tagama kõikidele osapooltele testimisele ja/või õppusele eelneva, toimumisaegse ning -järgse info. Eelnev info peab sisaldama testimisel ja/või õppusel kasutatavaid ohuteavituse lahendusi, nende kasutamise eesmärki ning sisu lühikirjeldust, samuti infot korraldaja ja kontaktide kohta. Õppuse- ja/või testimisaegne infovahetus peab tagama probleemide ilmnemise korral osapoolte kiire teavitamise, eriti juhul, kui võib kaasneda oht, et EE-ALARM-i kasutatakse samal ajal ohuolukorras või et elanikkonnas tekib paanika. Õppuse- ja/või testimisjärgne info peab sisaldama teavet peamiste õpituvastuste ja ilmnunud arendusvajaduste kohta.

Punktiga 4 täpsustatakse, et ohuteavituse lühisõnumi edastamise kulud hüvitab Siseministeeriumi valitsemisalale õppuse või väljaõppe korraldaja. Lisaks peab testimise ja/või õppuse korraldaja arvestama partneritele tekkivate kulude hüvitamisega, eeskätt Häirekeskuse teenuse 1247 kõrgendatud valmidusest tingitud kulutused.

Eelnõu § 7 lõikega 1 tuuakse välja EE-ALARM-i kasutatavad viivitamatu ohuteate edastamise viisid.

Termin „massiteabevahend”⁷ on varem HOS-is kasutatud üldmõiste, mida piiritletakse viivitamatu ohuteate vaates nende kanalitega, mille puhul digitaalne liidestamine EE-ALARM-i on võimalik. Eeskätt peetakse silmas audiovisuaalmeedia- ja raadioteenuse edastamist ning taasedastamist, samuti digitaalseid meediaplatvorme/uudisteportaale.

⁷ Hädalukorra seaduse 205 SE seletuskirja leheküljel 40 on massiteabevahendi kohta kirjutatud järgmist: „Massiteabevahendit pole õigusaktides defineeritud. Kõige lihtsamalt öelduna on massiteabevahend selline kanal, portaal või muu selline, mille kaudu on võimalik paljusid inimesi korraga teavitada. Massiteabevahend on näiteks avaliku levikuga ajaleht, laiemalt kasutatav uudisteportaal, raadio- ja telekanal, mis on avalikkusele kättesaadav jne. Massiteabevahend võib olla nii trükis, veebileht, televisioon kui ka raadio. Massiteabevahendajate kaudu on võimalik operatiivselt esitada vajalik teave kogu elanikkonnale või selle osale.“ Hädalukorra seaduse 205 SE seletuskiri. Internetis kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/elnoud/elnou/6e396188-c9c2-4673-9fb6-ad324ec9a36c>.

Punkti 1 kohaselt lähtutakse mobiiltelefonivõrgu kasutamisel nii varem ESS-i §-s 105¹ käsitletud ohualapõhise kiire ohuteavituse lahendusest kui ka lähitulevikus kasutusele võetavast mobiilsidevõrgu vältteavituse (*cell broadcast* või *CB*) lahendusest. Ohuteavitus edastatakse mobiilsidevõrkude kaudu kogu riigi territooriumil või ainult teavitusvajadusega piirkonnas või piirkondades. Välisriiki on tehniliselt võimalik saata lühisõnumeid riigi täpsusega, eristamata konkreetseid piirkondi.

Punktiga 2 täpsustatakse liidestamise kohustust meediateenuste seaduse (edaspidi *MeeTS*) § 4 lõikes 1 toodud audiovisuaalmeedia teenuseid edastavate ja taasedastavate sideettevõtjatega. Eelnõus on lahendust kitsendatud televiisori ekraaniga, mis tähendab, et teistes lahendustes, näiteks mobiiltelefonis televisiooniteenuse tarbimisel, ei ole edastaja kohustatud ohuteavitust liidestamise teel edastama. Kitsendus on põhjendatud, kuna teiste lahenduste, näiteks mobiiltelefoni kasutamine ei oleks kuluefektiivne ega eesmärgipärane, kuivõrd mobiiltelefon on juba teiste lahendustega kaetud eri viisidel, nagu SMS, CB ja äpp. MeeTS-i § 4 lõike 1 kohaselt jaguneb audiovisuaalmeedia teenus televisiooniteenuseks, tellitavaks audiovisuaalmeedia teenuseks ja audiovisuaalseks äriteateks⁸. Kuna meediateenuse edastaja või taasedastaja poolt teate edastamise lahendusel on edastamine liidestatud teenust edastava ettevõtte juurde, näiteks digitaalset teleteenust vahendava süsteemi kaudu, siis on teade telejaamast sõltumatu ja teavitus jõuab kõigini, kes digiteenust tarbivad. Lahendamine sõltub teenuse edastamise viisist. ESS-i § 2 punktiga 8 sätestatakse, et muu hulgas on elektroonilise side võrgud sõltumata nende kaudu edastatava info iseloomust satelliitvõrk, telefonivõrk, andmesidevõrk, mobiiltelefonivõrk, ringhäälinguvõrk, kaabellevivõrk ja elektriikaablisüsteem, kui neid kasutatakse signaalide edastamiseks või suunamiseks. ESS käsitleb televisiooni või raadioprogrammide edastamise teenustena kaabelleviteenust⁹ ja multipleksimisteenust¹⁰. Eraldi on reguleeritud audiovisuaalmeedia teenuse tervikluse tagamine teenuse edastamisel ja taasedastamisel¹¹. ESS-i § 90² lõike 2 punktidega 3 ja 4 tuuakse välja erisus, mille kohaselt sideettevõtjale, kes edastab või taasedastab MeeTS-i § 4 lõikes 1 nimetatud audiovisuaalmeedia teenuseid, ei kohaldata hoiatustele ja avalikes huvides pakutavale teabele keeldu audiovisuaalmeedia teenuste lühendamise, katkestamise, muul viisil muutmise või ülekatmise osas ilma selle audiovisuaalmeedia teenuse osutaja selge nõusolekuta.

Märtsis 2024 Turu-uuringute AS-i¹² tehtud uuringu andmete põhjal jõuab telepilt enamiku inimesteni kaabli või interneti (sh arvuti) kaudu (73% – laiendades kogu elanikkonnale, on see hinnanguliselt 796 330 inimest), millele järgneb oluliselt väiksema osakaaluga mobiili kasutamine (11% – 119 553) ja toas või õues asuva antenni kasutamine (11% – 120 593; üle poole nendest kasutab tasulist meediateenust); samasse suurusjärku jääb ka nende vastajate hulk, kes ei oska öelda või ei vaata telerit mingil moel (11%). Satelliitvastuvõtja ja

⁸ MeeTS-i § 14 lõike 2 kohaselt on audiovisuaalmeedia teenused 1) televisiooniteenus, mida osutatakse **saatekava alusel saadete samaaegseks vaatamiseks**. Televisiooniteenused on eelkõige telesaade, teleprogramm ja äriteade; 2) tellitav audiovisuaalmeedia teenus, mida osutatakse **programmikataloogi alusel saadete vaatamiseks teenuse kasutaja valitud ajal, valikul ja taotlusel**; 3) audiovisuaalne äriteade, mis on eelkõige telereklaam, sponsorteave, otsepakkumised ja tootepaigutus.

⁹ ESS-i § 2 punkt 11: kaabelleviteenus on üldkasutatav elektroonilise side teenus, mis seisneb lõppkasutajale televisiooni- või raadiosaadete või televisiooni- või raadioprogrammide edastamises kokkulepitud tasu eest.

¹⁰ ESS-i § 2 punkt 32²: multipleksimisteenus on elektroonilise side teenus, millega multiplekseri omanik muudab meedia- või andmesideeenuse ühtseks digitaalseks andmevooks ja edastab selle raadiosaateseadmete kaudu.

¹¹ ESS-i § 90²: kohaldub sideettevõtjale, kes edastab või taasedastab MeeTS-i § 4 lõikes 1 nimetatud audiovisuaalmeedia teenuseid.

¹² Telepildi jõudmine vaatajateni – 03.03.2024. Levira, Turu-uuringute AS:

kombineeritud telepildi vaatamine moodustab mõlemal juhul 4% (hinnanguliselt 43 663 inimest).

Ohuteavituse edastamise vaatest on oluline eristada n-ö tavapärasest eluolu, milles inimesed ei kasuta kriisiinfo edastamiseks ette nähtud kanaleid, kriisiajast. Seetõttu tuleks ootamatult tekkivate olukordade puhul ohuteate edastamiseks kasutada lahendusi, mida inimesed igapäevaselt kasutavad, kuid mille puhul ei ole eelduseks elutähtsa teenuse osutamine, sest ohuteade edastatakse nii varases sündmuse faasis, et eeldatavalt on enamik teavituslahendusi veel kasutatavad ja ohuteate edastamise abil on võimalik inimesi suunata edaspidi kasutama kriisikindlaid infokanaleid. Riiklikult on kokku lepitud, et ametlikud kriisiinfo kanalid on ETV, ETV+ ning Vikerraadio ja Raadio 4. Sellest lähtuvalt on ka elutähtsa teenuse edastajana määratud Levira ja ERR.

Vastavalt ESS-i § 90² lõikele 2 on edastamisel ja taasedastamisel lubatud hoiatusteatega üle katta audiovisuaalmeedia teenuse osutaja poolt loodud sisu. Vastavalt HOS-i § 13¹ lõike 4 punktile 1 tagatakse selline ülevaatamine automaatselt.

Punktiga 3 täpsustatakse, et lisaks audiovisuaalmeedia teenuse edastamisele ja taasedastamisele laieneb EE-ALARM-i liidestamise kohustus raadioteenusele, tagades selliselt arendatava dab+¹³ võrgu puhul multipleksimisteenuses ohuteate edastamise. Niisugune lahendus on vajalik, et tagada ohuteavituse saabumine ka nende inimesteni, kelle mobiiltelefon ei ole hetkel kasutatav (nt autoga sõites, teises toas viibides jt põhjused, mida on kirjeldatud Siseministeeriumi poolt 2022. aastal tehtud uuringus¹⁴). Edastatav ohuteavitus vajab maksimaalselt suurt sihtrühma või täiendava alternatiivse lahenduse kasutamist.

Punktiga 4 täpsustatakse HOS-i § 13¹ lõikes 4 toodud massiteabevahendina digitaalseid meediaplatvorme ehk uudisteportaale. See tagab, et ohuteavitus jõuab ka nende inimesteni, kes kasutavad küll arvutit, kuid kelle mobiiltelefon ei ole kuuldeulatuses, ning sobib ka juhul, kui edastatav ohuteavitus vajab maksimaalselt suurt sihtrühma või täiendava alternatiivse lahenduse kasutamist.

Punktis 5 nimetatakse riiklik mobiilirakendus, milleks eelnõu koostamise seisuga on Eesti mobiilirakendus. Õigusruumis on sellise täpsustuse tegemine vajalik, et anda riigi poolt mobiilirakenduste levitajatele (eeskätt Google Play pood ja Apple App Store) kinnitus, et konkreetse äpi kaudu võib vastava taseme ohuteavitus minna üle kasutaja seadete. Mobiilirakenduse kasutamine ohuteavituse kanalina on oluline, et võimaldada lõppkasutajal saada teavitusi ka väljaspool oma tegelikku asukohta (vastavalt rakenduses valitud asukohale), edastada täiendavat infot võrreldes LB-SMS-i ja CB lahendustega ning toetada ohuteavituse levikut ka mobiilsidevõrgu rikete korral, sest mobiilirakendus saab töötada muu hulgas WiFi-võrgus; edaspidi on kavas edastada Eesti mobiilirakendusele ohuteavitusi ka Galileo satelliidi vahendusel.

Punktiga 6 tuuakse ühe lahendusena välja avalikus ruumis paiknevad elektroonilised teabeekraanid. Siinkohal peetakse silmas eeskätt suurte rahvahulkade kogunemise ja liikumisega seotud kohtades (nt suured väljakud, sadam, ühistransport) paiknevaid

¹³ DAB (Digital Audio Broadcasting) on digitaalse raadioringhäälingu standard, milles on kasutusel hädaolukorra hoiatusfunktsioon Alarm Announcement Switching (AAS), mis võimaldab suunata DAB+ vastuvõtjaid konkreetsele raadioteenusele, mis edastab hädaolukorra teavet, juhiseid ja suuniseid reaajajas.

¹⁴ [Ohuteavituse SMSi märgatavuse ja arusaadavuse hindamise uuring 2022.](#)

teabeekraane, mille kasutamine ohuteavituse edastamisel annab lisaefekti, sest mürarikas asukohas ei ole mobiiltelefoni teavitused kergesti märgatavad, kuid teavitus vajab edasiste tegevuste planeerimiseks reageerimist (nt varjumise või marsruudi muutmise juhis).

Punktis 7 nimetatakse teavituste edastamise lahendusena sireeniseadmeid, millel võrreldes kõigi eespool kirjeldatud lahendustega ei ole igapäevaselt teist kasutusotstarvet ja mis on loodud spetsiaalselt varjumist vajavate ohuteavituste edastamiseks. Sireeniseadmetele esitatavad nõuded on kirjeldatud eelnõu peatükis 4.

Lõikega 2 võimaldatakse EE-ALARM-iga liidestumist ka HOS-i § 13¹ lõikes 4 nimetatata teenustele. Üks selline olemasolev ohuteavituse kanal on mobiilirakendus „Ole valmis!“. Täiendavad EE-ALARM-iga liitumise võimalused laiendavad ohuteavituse levikut ning soodustavad ohuteavituse jõudmist just sellesse meediumisse, mida inimene kasutab. Niisuguste lahendustena nähakse muu hulgas veebiportaale, näiteks kohalike omavalituste veebilehti või uudisteportaale rakendusi.

Lõikega 3 suunatakse edastajate ja EE-ALARM-i osapooled omavahelisele koostöökokkuleppele, et tagada protokollide, protsesside ja tehnoloogiate selge ning ühetaoline kasutamine ning seekaudu ohuteavituse kiire ja usaldusväärne edastamine. Koostöökokkuleppe vaadatakse üle vähemalt kord kahe aasta jooksul.

Määruse peatükiga 3 reguleeritakse kulude hüvitamist.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse eelnõu § 7 lõike 1 punktides 1–6 toodud edastamise viiside kulude hüvitamise üldpõhimõtted.

HOS-i § 13¹ lõikes 4 nimetatud liitumise kohustuse puhul kaetakse liidestamisega seotud kulud riigieelarvest või muudest rahastamisallikatest Siseministeeriumi valitsemisala eelarve kaudu. Kulude hüvitamine on põhjendatud, kuna vastava tehnilise lahenduse loomine ei ole seotud ettevõtja äriteenuste osutamisega, küll aga on selgelt tegemist avalikes huvides osutatava teenusega. Vastavalt HOS-i § 13¹ lõikele 4 on liidestamine teatud tingimustele vastavate ettevõtjate kohustus ja sellega kaasnevate kulude hüvitamine ei ole valikuline ega loo teiste ettevõtjatega võrreldes majanduslikku eelist.

Alljärgnevalt kirjeldatakse kulude hüvitamise põhimõtteid vastavalt edastusviisile.

Meediateenuste liidestamise kulude hüvitamine. Lahenduse puhul peetakse silmas televiisori ekraanile edastatavat audiovisuaalmeediat ning raadioteenust multipleksimisteenusena. Kulude hüvitamise puhul on oluline välja tuua, et kulukomponendid sõltuvad tehnilisest lahendusest. Digitaalne videoringhääling *digital video broadcast* (DVB)¹⁵ on eri standardite kogum, mis käsitleb video edastamist, kasutades satelliit-, kaabel- ja maapealse ringhäälingu infrastruktuure. 2013. aastast võimaldavad kõik põhilised DVB edastusstandardid (DVB-S, S2, T, T2, C, C2, IPTV) integreerida hädaolukorra hoiatussüsteemi DVB-SI standardi kaudu¹⁶.

Peamised edastusstandardid on järgmised:

- **DVB-T, DVB-T2** (Digital Video Broadcast – Terrestrial, 'maapealne digivideolevi') on ETSI standard ja tehnoloogia digitaalse televisioonisignaali ülekandeks maapealse

¹⁵ <https://www.techtarget.com/searchmobilecomputing/definition/Digital-Video-Broadcasting>.

¹⁶ <https://dvb.org/news/dvb-emergency-warning-system/>.

levivõrgu kaudu samadel sagedusaladel nagu analoogtelevisiooni puhulgi. DVB-T võrgus saab vaadata kõiki tasuta kanaleid ja sobiva vaatajakaardi pesa puhul ka Elisa Klassiku üle õhu müüdavaid tasulisi kanaleid (eeldab Elisaga lepingut, Elisa annab vaatajakaardi)¹⁷. DVB-T2 on uuema põlvkonna maaapealse digilevivõrgu standard ning selles võrgus on võimalik vastu võtta parema pildi- ja helikvaliteediga HD (*high definition*) kanaleid. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi TTJA) andmete põhjal pakuvad seda teenust kaks teenuse osutajat, mõlema hinnanguline kasutajate hulk on üle 30 000 inimese.

- **DVB-C, DVB-C2** (Digital Video Broadcast – Cable, 'digitaalse videosignaali ülekanne – kaabel') on tehnoloogia digitaalse televisioonisignaali ülekandeks koaksiaalkaabelvõrgu kaudu seal seni edastatud analoogtelevisiooni signaali asemel. Eestis pakub seda teenust peamiselt STV. TTJA andmete põhjal pakub seda teenust viis teenuse osutajat, neist kahel ulatub hinnanguline kasutajate hulk üle 50 000 ja teistel jääb alla 10 000 inimese.
- **DVB-S, DVB-S2** (Digital Video Broadcasting – Satellite) on standard, mis määrab kindlaks, kuidas edastada satelliittelevisiooni signaali satelliitside võrgu kaudu. Euroopas vahendavad kõige rohkem ringhäälingusaateid satelliidid Astra ja Eutelsat. TTJA andmete põhjal Eesti teenuse osutajad puuduvad, teenust kasutavate klientide hulk on suurusjärgus 50 000 inimest.
- **IPTV** (Internet Protocol TeleVision) on digitaaltelevisiooni edastamise liik, kus televisioonisignaali kandev andmevoog liigub interneti ja kohtvõrgu kaudu andmepaketitena telerisse internetiprotokolli ehk -reeglitiku alusel. Andmevoog liigub võrgus multiedastusena, st võib jõuda korraga mitmesse sihtkohta. Selleks kasutatakse digiboksi või nutitelerit vastava privaativõrgus teleteenuse kasutamise toega. Hädaohu hoiatussüsteemi (ATIS0800010) spetsifikatsioonid – hädaohu hoiatussüsteem (EAS) IPTV jaoks laiendab EAS-i sõnumite edastamist mõnelt lineaarselt kanalilt kogu IPTV-le, mis hõlmab kõiki tegevusi alates otseülekannete ja salvestiste vaatamisest kuni mängude, interneti ja muude teenuste vaatamiseni voogedastuse ja tellitud sisu kaudu. Eesmärk on pakkuda hädaolukorrateateid igale IPTV teenust kasutavale isikule, sõltumata tegevusest¹⁸. Praeguseks on Eesti lahenduses arendatud API (Application Programming Interface) ja CAP (Common Alerting Protocol) *in/out*-lahendused ning kavas on luua avalik CAP *feed*. TTJA andmete põhjal pakub seda teenust seitse teenuse osutajat, nendest kahel on vähemalt 70 000 tarbijat, teistel tuhatkond või vähem.
- **OTT** (Over-the-Top) – tavaliselt edastatakse voogesituseadme (nt nutiteleri, tahvelarvuti või nutitelefon) kaudu. Erinevalt IPTV-st ei vaja OTT digiboksi ega privaativõrku, mida haldab teenusepakkuja. Selle asemel edastatakse otsetelevisiooni, tellitava video (VOD) ja järelevaatamise sisu avatud interneti kaudu ning vaatajad pääsevad sellele juurde kõikjalt maailmast. TTJA ei kogu teavet kõigi pakkujate kohta, teave on olemas ühe pakkuja kohta.

Peamiselt on ohuteavituse edastamine eri standardites lahendatud CAP (Common Alerting Protocol) võimaluste abil, mis tähendab, et käivitajal ei ole vaja lisakulutusi teha ning edastajale

¹⁷ <https://digilevi.ee/nouded-seadmetele/>.

¹⁸ Maisonneuve, Julien & Deschanel, Muriel & Heiles, Juergen & Li, Wei & Liu, Hong & Sharpe, Randy & Wu, Yiyang. (2009). An overview of IPTV standards development. Broadcasting, IEEE Transactions on. 55. 315 - 328. 10.1109/TBC.2009.2020451.

jääb ülesandeks lahendada CAP protokollil alusel automaatne kuvamine televiisori ekraanil. Üldjuhul on eri standarditel ka vastavad lahendused olemas.

Hoolduskulud, mis võivad edastajatel EE-ALARM-iga liidestamise järel tekkida, või Päästeameti või Häirekeskuse soovil lisatavate funktsionaalsuste arenduskulud ei ole võimalik täpselt ette määrata. Nende hüvitamine määratakse vajaduse tekkimisel kindlaks edastaja ja Päästeameti või Häirekeskuse vahel sõlmitud koostöökokkuleppes.

Lähtutakse ohuteate edastamiseks rakendatud tehnilise lahenduse (riist- ja tarkvara) arendamise, haldamise ja kasutamise kuludest, mis on vajalikud vastava ohuteavituse tehnilise lahenduse loomiseks ning töökorras hoidmiseks. Kulud võivad kaasneda ka sellega, kui Häirekeskuse ja/või Päästeameti ja edastaja vahel kasutatavad tehnoloogialahendused muutuvad või kui ohuteate edastaja ja lõpptarbijaja vaheline tehniline lahendus muutub, eelkõige juhul, kui lõpptarbijate kasutatavad tehnoloogiad ja riist- või tarkvara lahendused muutuvad.

Raadioteenuste osas on liidestamisel eeskätt silmas peetud Dab (Digital Audio Broadcasting) digitaalse raadioringhäälingu standardile vastavat raadioteenuse edastamist, mis on Eestis kasutusel alates 2025. aasta septembrist. Dab+ raadiosüsteemil on funktsioon Alarm Announcement Switching (AAS), mis võimaldab suunata Dab+ vastuvõtjaid konkreetsele raadioteenusele, mis edastab olukorra teavet, juhiseid ja suuniseid reaalajas.

Eelnõu §-ga 9 reguleeritakse ohuteavituse mobiilsidevõrgus edastamise kulude hüvitamine.

Lõikega 1 korratakse sisuliselt varem ESS-i § 105¹ lõike 6 alusel antud siseministri 27. detsembri 2022. aasta määrust nr 52 „Mobiiltelefoniteenust osutavale sideettevõtjale ohuteavituse edastamisega seotud kulude hüvitamise tingimused ja kord“ (edaspidi *ESS-i alusel antud määrus*), mis on kehtetu seoses HOS-i ja teiste seaduste muutmise seaduse jõustumisega. Ohuteavituse sõnumi edastamise kulud hüvitatakse vastavalt Häirekeskuse ja mobiiltelefoniteenust osutava sideettevõtja vahel sõlmitud kulude hüvitamise kokkuleppele kord kalendrikuus, lähtudes edastatud lühisõnumite arvust ja kokkulepitud lühisõnumi hinnast. Kuupõhine arveldamine on kõigile osapooltele mugavam, sest kulu kujuneb sarnaselt tavapäraste lühisõnumite kulule ja seetõttu ei ole sideettevõtjatel vaja eraldi arveldamisformaati välja töötada. Kulukomponentidena on sarnaselt varasemale regulatsioonile sätestatud lühisõnumite tasu, sidevõrgu sõnumikeskuses, tuumikvõrgus ja juurdepääsuvõrgus rakendatud riist- ja tarkvara kasutamise kulud ning rändlusteenusega seotud kulud.

Rändlusteenuse puhul arvestatakse kahe erineva lahendusega. Neist tavapärasem on, et sõnum edastatakse Eestis viibivale välisoperaatori kliendile. Teine lahendus on, et sõnum edastatakse Eesti operaatori kliendile välismaal viibides. Mõlema lahenduse puhul sõltub sõnumi edastamise kulu välisoperaatori esitatud hinnast. Eluliselt ei ole mõeldav hakata käsitsi eraldi igale rändlusteenuse kasutajale – keda on kümneid tuhandeid – saadetud SMS-i kuluühikut välja arvestama, mistõttu toimub arveldamine keskmistatud hinna alusel. Keskmistatud hind lepitakse kokku sideoperaatorite ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu koostöös ning fikseeritakse operaatori ja Häirekeskusega sõlmitavas koostöökokkuleppes.

Lõikega 2 sätestatakse ohuteavituse mobiilsidevõrgus edastamise kulude hüvitamine, mis osaliselt oli reguleeritud varem ESS-i alusel antud määrusega. Sätestatakse ka arendamisel oleva *cell broadcast*'i ehk mobiilsidevõrgu välkteavituse EE-ALARM-i süsteemi liidestamise ning sellega seotud kulude hüvitamine. Eelnõu menetlemise ajal on lahenduse hankimiseks

rahastus otsustatud ja hankemenetlus ettevalmistamisel. Mobiilsideoperaatorite poolse kuluna nähakse ette tarkvara litsentsi, arenduse ja haldamise kulu, mis kaasneb mobiilsideoperaatorite võrku täiendava *cell broadcast*'i keskuse litsentsiga, ning tarkvara litsentsi, arenduse ja halduskulu, mis kaasneb mobiilsideoperaatorite raadiovõrku täiendava võimekuse loomisega. Lisaks on lahenduse juurutamisel vajalik, et iga operaator suhtleks peamiste mobiiltelefoni operatsioonisüsteemi tootjatega, et lubada lõppkasutaja seadmetes ohuteavituse kuvamine.

Määruse 4. peatükiga sätestatakse sireeniseadmetega seonduv. HOS-i § 13¹ lõikega 8 sätestatakse, et sireeniseadmena käsitletakse EE-ALARM-i tehnoloogilist osa, mis on omavahel ühendatud seadmete kogum, mille eesmärk on esitada heliga viivitamatut ohuteadet. Sireenide eesmärk on toota valju heli, mis eristub keskkonna tavahelidest. Sellega on võimalik välitingimustes saada avalikkuse kiiret tähelepanu ning eelneva teavitustegevuse toel ka esmane õige käitumine, et vähendada otsest ohtu elule ja tervisele. Oluline eelis on ka see, et hoiatuse saajad ei pea omama ühtegi spetsiaalset seadet, millega teadet vastu võtta (v.a kuulmispuudega inimesed).

Sireeniseadmed on võrreldes teiste liidestatavate lahendustega erandlikud, kuna neid kasutatakse üksnes ohuteavituse edastamiseks ning kogu lahendus on üles ehitatud ainult ühel eesmärgil. Vastavalt HOS-i § 13¹ lõikele 10 korraldab sireeniseadme kasutuselevõttu Päästeamet. Eelnõu selles peatükis täpsustatakse sireeniseadme kasutuselevõtu, haldamise ning testimise nõudeid.

Eelnõu §-ga 10 esitatakse kriteeriumid sireeniseadmete kasutusele võtmiseks.

Punktiga 1 täpsustatakse, et Eestis kasutusele võetav sireeniseade peab võimaldama viivitamatu ohuteate edastamist helisignaalina või audiotekstina sireeniseadme kaudu. Sellist edastust võimaldab digitaalne/elektriline sireen – helivõimendi ja valjuhääldi ning kõlari abil esitatakse etteantud helisalvestis. Sireeniseade võimaldab esitada nii erinevaid helisid kui ka teksti (nt Iisraelis on heli ja tekst kombineeritud). Alternatiividena oleks olnud kasutada mehaanilised¹⁹ või pneumaatilised²⁰ sireeniseadmed.

Punktiga 2 täpsustatakse, et sireeniseadmete paigaldamine ning süsteemi liidestamine peab toimuma kõrgkäideldavuse tingimuste lähedaselt ning välistama valehäirete tekkimise. Valehäired põhjustavad elanikkonnas süsteemi usaldusväärsuse vähenemist, mis omakorda toob kaasa teavitusvajadusega sündmuse puhul käitumisjuhiste mittejärgimise.

Punktiga 3 täpsustatakse, et digitaalsed sireeniseadmed ühendatakse keskselt juhitavaesse süsteemi, mis peab võimaldama alternatiivseid käivitusviise, eelkõige tagama ühenduse eri sidevõrkude vahendusel ja manuaalse käivitamise.

Eelnõu § 11 lõigetega 1 ja 2 tuuakse välja nõuded sireeniseadme helisignaalile. Heli levimise vaates on oluline analüüsida keskkonda, kus heli levima peab. Oluline on arvestada

¹⁹ Mehaaniline sireen – rootori pöörlemisega tekitatakse õhuvool läbi seda ümbritseva staatori labade ja avade ning sellise vaheldumise abil tekitatakse helilained; pöörlemiseks on vajalik rootori pöörlema panemine, seda saab teha elektrimootori või käsiajamiga; võimaldab luua tonaalsuselt ühtlast või tõusvat heli.

²⁰ Pneumaatiline sireen – suruõhusüsteemi kaudu juhitakse õhk läbi pasuna/vile, mis tekitab helilained; süsteemi töötamiseks on vajalik õhukompressor, suruõhureservuaar ja survetorustik pasuna/vileni. Võimaldab luua tonaalsuselt ühtlast heli, võimalik vähene tõusev/langev vahemik.

olemasolevat taustamüra (liiklus, meri jms) ning heli levimist takistavaid objekte (kõrged ehitised). Sireeniseadmed paigaldatakse üldjuhul mastidesse või katustele. Heli leviku seisukohast eelistatakse sireenid paigutada võimalikult kõrgele, et minimeerida ümbritseva hoonestuse tõkestavat mõju. Selleks sobivad hästi olemasolevad rajatised, nagu mobiilsidemastid, korstnad jms. Antud projektis on sireenid maapinnast viie meetri kõrgusel olemasolevate kõrgrajatiste tipust (eelkõige korstnad) või kõrgemate rajatiste (eelkõige sidemastid) puhul maksimaalselt 50 meetrit maapinnast; kõrgemale paigaldamine ei anna üldjuhul lisaefekti, sest hooned on oluliselt madalamad.

Sireenide parema kuuldavuse jaoks saab planeerida ka sireenide heli levimise suunda (valjuhääldite kindlasse suunda suunamine). Kuuldavaks peetakse heli, mille helirõhk on vähemalt 60–70 dB.

Sireeniseadme heli puhul on oluline, et see oleks elanikkonnale üheselt mõistetav. Kuigi maailmas on levinud mitme erineva helitüübi kasutamine, näiteks valmisolek, oht, alarmeerimine, siis rahvusvahelised uuringud on näidanud, et erinevate helide äratundmine ei ole üldiselt elanikkonnas levinud. Sellest tulenevalt on otsustatud Eestis süsteemi rajamisel võtta kasutusele üks heli, milleks on minutipikkune tõusev ja langev heli, mida esitatakse kolm korda vahepausiga 30 sekundit ning mis suunab seda kuulvaid isikuid koheselt varjuma. Kirjeldatud helisignaali on kasutusel ka ohtlike ja suurõnnetuseohuga ettevõtete sireenide kasutamisel ning on seetõttu elanikkonnale juba tuttav. Kasutatavate helide valik on üldiselt seotud ka valitud sireenitüübiga (nt mehaanilise sireeniga saab heli puhul varieeruda püsiva tooni või tõusva langeva tooni pikkusega; digitaalse sireeni puhul saab kombineerida erinevaid toone ja neid ka koos esitada, lisades sinna ka teksti). Helisignaali eelistamine ilma audiotekstita on esialgne valik, sest sireenivõrgu arendamisel on vaja esmalt tagada toimimine ja heli levik. Mitmetes riikides on kasutusel audiotekst, kuid selle kasutamisel eeldatakse, et tekst on hästi kuuldav ja kõigile arusaadav, mis võib olla problemaatiline, sest mitmes keeles audiotekst on raskesti jälgitav, kuid vaid eestikeelse teksti kasutamine võib paljudes piirkondades olla problemaatiline ja tekitada seeläbi rohkem segadust kui asjakohast reageerimist.

Eelnõu §-ga 12 sätestatakse sireeniseadmetega kaetavate alade valiku kriteeriumid.

Lõikega 1 tuuakse välja, et alade valiku puhul on oluline kriteerium asustustihedus, mille määramisel lähtutakse kas rahvaloenduse või muu sarnase (nt liikuvusandmete) alusel kogutud andmetest. Edaspidi on vaja regulaarselt seirata asustustiheduse muutusi, eeskätt täiendavate tiheasustustusalade tekkimisel laiendada sireeniseadmed ka nendele aladele. Eraldi kriteeriumina võetakse arvesse ohtlikke tööstuspiirkondi, kus ohuteavituse vajadus võib olla tootmise tõttu oluliselt suurem kui teistes piirkondades ning seetõttu on ohustavate sündmuste esinemise risk suurem. Selles vaates tuleks pöörata kõrgendatud tähelepanu riiklikult olulistele piirkondade ning regiooni- ja maakonnakeskuste kaetusele.

Lõikega 2 määratakse SMIT sireeniseadme paigaldamiseks vajalike akustiliste ja strateegiliste analüüside teostajaks.

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse sireeniseadmete tehnilise testimise põhimõtted. Tegemist on sireeniseadme tehnilise testimisega, mis ei kuulu HOS-i § 13¹ lõike 7 punkti 3 mõistes EE-ALARM-i testimise alla.

Lõikega 1 sätestatakse tehnilise testimise põhimõte. Sireeniseadme paigaldamisel ja kasutuselevõtul on vaja veenduda, et seade käivitub vastavalt ette nähtud tehnilisele kirjeldusele. Seetõttu ei saa seadet kasutusele võtta ega töid tehtuks lugeda, kui sireeniseadme

paigaldaja ei ole teostanud tehnilist testimist ning tõendanud sellega seadme töökorras olekut. Süsteemi hooldajal võib olla vajadus hilisemateks lisakontrollideks ning seetõttu antakse testimise õigus paigaldajale sireeniseadme paigaldamisel ja hooldajale süsteemi hooldamiseks. EE-ALARMi-i koordineerijana võib põhjendatud ettepaneku testimiseks teha ka Päästeamet. Testimist korraldab SMIT.

Lõikega 2 sätestatakse tehnilise testimise helisignaali nõuded. Sireeniseadme tehniline akustiline test on üksiku sireeniseadme testimine ühekordse kolme kuni nelja sekundi pikkuse helisignaali, mis erineb viivitamatu ohuteate helisignaalist. Sellise lahendusega antakse võimalus kontrollida süsteemi töötamist ja teha vajalikke mõõdistusi ning ühtlasi minimeeritakse võimalikku ohuteatega segi ajamist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole Euroopa Liidu õigusega puutumust.

4. Määruse mõjud

4.1. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm I: käivitajad

Käivitajatele kõiki ohuteavituse kanaleid koondav ning kriisinfo vahendamist võimaldav platvorm aitab kaasa ohuteavituse kiirele ja efektiivsele väljasaatmisele. Päästeameti täidetav edastamiseks valmistumise roll toetab kõikidel teistel asutustel ohuteavituse rakendamise protsesside väljatöötamist ning ohuteavituse edastamiseks valmistumist. Muudatusega kaasneb koolitusvajadus ning teadmiste ja oskuste pideva säilitamise vajadus vastavalt asutuse ohuteavituse edastamise protsessikirjeldusele. Kuigi praeguse olukorraga võrreldes laieneb ohuteavituse edastamiseks kasutatavate lahenduste valik ning otsustavatele asutustele kaasneb sellega laiem vastutus, tagatakse sellega elanikkonna kiirem ja efektiivsem teavitamine. Kui ohuteavitus on õigeaegne ning maksimaalsel määral ohustatud inimestele edastatud, siis väheneb seeläbi ka reageerivate asutuste töökoormus sündmuse lahendamisel ja tagajärgede likvideerimisel.

Avalduv mõju ja mõju olulisus

Kokkuvõttes on mõju ulatus ja avaldumise sagedus käivitajatele keskmine. Kokkuvõttes on negatiivne mõju väheoluline.

Sihtrühm II: EE-ALARM-i osapooled (Päästeamet koos Häirekeskuse, SMIT-i ja RIKS-iga)

Päästeamet

Viivitamatu ohuteate edastamise valmistumise koordineerimiseks on Päästeametil loodud ja täidetud ametikoht, et töötada välja ohuteavituse kanalite kasutamise üldpõhimõtted ning koostöös partnerasutustega pöörata senisest suuremat tähelepanu avalikkuse ohuteavitusest teadlikkuse suurendamisele. Mõju kogu isikkoosseisule on väike, sest puudutab üksikuid töökohti ning teavituskampaaniate läbiviimise kogemus on Päästeametil olemas. Mõnel määral suureneb Päästeameti töökoormus seoses AÕS-i § 158¹ lõikega 1¹ lisatava sireeniseadme talumise kohustuse kehtestamiseks sundvalduse seadmisest tulenevate tegevustega. Kuna suurel osal sireeniseadmetest on olemas kehtivad üürilepingud, siis ei kaasne seaduse muudatusega ootamatult suurt lisatöökoormust ning uute sundvalduste seadmise ja

olemasolevate üürilepingute ühtlustamine on võimalik hajutada üürilepingute kehtivuse ajale (viis aastat sõlmimisest).

Häirekeskus

Viivitamatu ohuteate edastamisega kaasneb Häirekeskuse edastaja roll ei too asutusele senisega võrreldes olulist töökoormuse kasvu, sest KRIT-teenus on juba tegevustesse liidestatud ja rolli täitmine tähendab lisatöökoormust vaid reaalse sündmuse korral ning on arendustegevuste ja õppuste puhul planeeritav.

SMIT

SMIT-il on eelnõust tulenevalt kaks rolli: EE-ALARM-i käivitaja poolsete tehnoloogialahenduste ja liidestamise tagamine ning sireeniseadmete paigaldamise ülesande täitmine. Koos seadmete paigaldamisega kaasneb SMIT-ile ka sireeniseadmete hooldamise kohustus. EE-ALARM-i käivitaja poolsete tehnoloogialahenduste tagamine on osaliselt kaetud senise olukorrateadlikkuse infosüsteemi tagamisega, mis on praegustele vajadustele ligilähedaselt mehitatud. Eelnõuga suunatakse ohuteavituse osale lisatähelepanu ning täiendavate edastuslahenduste puhul on käivitajapoolsel platvormil vaja teha vastavalt Päästeametiga väljatöötatud protsessikirjelduste täiendusi. Seetõttu suureneb töökoormus ajutiselt lähiaastateks ja mõneti suureneb ka püsikulu pikas perspektiivis. Sireeniseadmete paigaldamise ja hooldamisega seotud ülesannete täitmiseks on SMIT-is loodud kolm töökohta. Tegemist on ülesandega, mida SMIT juba praegu täidab ja mille täitmine jätkub eelduslikult ka pärast eelnõu jõustumist. Seega, eelnõu SMIT-i töökorraldusele olulist mõju kaasa ei too.

RIKS

Vastavalt eelnõule vastutab EE-ALARM-i sidevõrkudega seotud liidestamiste eest RIKS, kui protsessides ei lepita kokku teisiti. Täiendavate edastusviiside kasutusele võtuga töökoormus mõneti suureneb, kuid mõju ei ole oluline.

Avaldub mõju ja mõju olulisus

Kokkuvõttes on mõju EE-ALARM-i osapooltele mõõdukas, kuid negatiivne mõju on väheoluline.

4.2. Mõju edastajatele

EE-ALARM-iga liituma kohustatud ja viivitamatut ohuteadet edastama kohustatud isikud (massiteabevahendi valdajad, elektroonilise side ettevõtjad, multipleksimisteenuse osutajad, avalikus ruumis paiknevate elektroonilise teabeekraani valdajad).

Massiteabevahendi valdaja, elektroonilise side ettevõtja ja riikliku mobiilirakenduse valdaja
Süsteemi kasutuselevõtt ei ole massiteabevahendi valdajale liigselt koormav, sest riik hüvitab viivitamatu ohuteate edastamise IT-lahenduse/-protokolli väljatöötamise kulu. Teiseks edastatakse viivitamatu ohuteade üksnes paljude inimeste elu või tervist või riigi julgeolekut ohustava, vahetult eelseisva või juba toimunud sündmuse või selle lõppemise korral, mis eelduslikult leiab aset haruharva. Automaatse ohuteavituse tekst ilmub koos massiteabevahendi valdaja saatega või elektroonilisel teabeekraanil üliharva. Lisaks käib üldjuhul televisioonis, audiovisuaalmeedia teenuse ajal ning raadios saade ohuteavituse edastamise ajal taustal edasi. Häirekeskus ei võta nimetatud kanaleid üle, vaid üksnes lisab ohuteavituse teksti saate äärde või raadio ekraanile. Ka suuremate elektrooniliste teabeekraanide puhul ei kata ohuteavitus kogu teatetahvli välja.

Kõik eeltoodud tegevused on lühiajalised. Liitumiskohustus on eelnõus seotud HOS-i § 53 lõikest 21 tuleneva lisatähtajaga, millega tagatakse liitumiseks mõistlik aeg.

Üks sihtrühmi on elektroonilise side ettevõtjad, kes edastavad teleteenuseid. TTJA andmete alusel on praegu Eestis neli teenuseosutajat (maapealne digilevi, kaabellevi, internetipõhine teleteenus), kelle teenuse tarbijate hulk on suurem kui 10 000 inimest.

Ohuteate edastamiseks digiplatvormidel tuleb lisaks juba lahendatud ERR-i portaalidele kaasata teised meediateenuste platvormid. Tuginedes Eesti Meediaettevõtete Liidu avalikule statistikale²¹ ja ettevõtete infole, puudutab eelnõuga planeeritav muudatus nelja digiplatvormi.

Viivitamatut ohuteadet edastama kohustatud meediateenuste ja multipleksimisteenuste osutajate õigusi mõjutatakse lühidalt selliselt, et Häirekeskus edastab saate ajal viivitamatut ohuteate. Teabeekraanide omanike õigusi mõjutatakse selliselt, et Häirekeskus edastab elektroonilisel teabeekraanil ohuteate. Kui elektrooniline teabeekraan on väikeste mõõtudega, võib ohuteate tekst katta kogu teabeekraani. Riikliku mobiilirakenduse valdaja õigusi mõjutatakse selliselt, et mobiilirakenduse kasutajatele edastatakse teavitust, mis ei ole otseselt mobiilirakenduse valdaja koostatud.

Avalikus ruumis paikneva elektroonilise teabeekraani valdaja

Avalikus ruumis rohkem kui 10 000 igapäevase kontaktiga paikneva elektroonilise teabeekraani valdajate hulk on samuti suhteliselt väike, sest teenusosutajaid on vähe ja kasutuses olevad süsteemid on üldjuhul ühetaolised. Teadaolevalt puudutab eelnõu koostamise ajal liidestamine vähem kui kümnet teabeekraani valdajat. Kuna tegemist on valdavalt kesksete süsteemidega, siis kaetakse ühe liidestamise tulemusena oluliselt suurem hulk ekraane.

Avalduv mõju ja mõju olulisus

Kokkuvõttes on mõju ulatus ja avaldumise sagedus viivitamatut ohuteadet edastama kohustatud isikutele väike. Kokkuvõttes on negatiivne mõju väheoluline.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Päästeameti kulud

Päästeametis on loodud ohuteavituse üldkoordinaatori ametikoht, kelle ülesanne on luua viivitamatut ohuteate edastamise teenuse standardid ning koordineerida kasutuskordade ohuteavituse terviksüsteemi koostöös kasutajatega. Lisaks tekivad Päästeametile kulud ohuteavituse terviksüsteemi testimisel, mis hüvitatakse Päästeameti eelarvest. Ohuteavituse terviksüsteemi testimisega kaasneb peamiselt SMS-ide saatmise ja avalikkuse teavitamise kulu. Kulu arvestamise aluseks on, et adressaadile on võimalik saata keele-eelistusest tulenevalt üks sobivas keeles SMS ning sõnumeid saadetakse vähemalt kaks korda – üks testimise alguses ja teine lõpus – umbes 1,3 miljonile saajale üle kogu Eesti. Sõnumite edastamise kulu koos teavituskampaaniaga, mis hõlmaks eri infotarbimisharjumustega ühiskonnakihte, on kokku ligikaudu 265 000 eurot. Päästeametile kaasnevad ka kulud seoses sireeniseadme talumiskohustuse seadmisega, mis kaetakse Siseministeeriumi haldusalale ettenähtud eelarveliste vahenditega.

²¹ Meedialiit. [Statistika 2024](#).

Häirekeskuse kulud

Viivitamatu ohuteate edastamisega kaasnevad tegevused ei too Häirekeskusele senisega võrreldes olulist täiendavat kulu, sest kriisiinfo teenus on juba tegevustesse liidestatud ja rolli täitmine tähendab lisatöökoormust vaid reaalse sündmuse korral ning on arendustegevuste ja õppuste puhul planeeritav. Siiski tuleb esile tuua, et kui õppustel, väljaõppel või testimisel kasutatakse ohuteavitust väga sageli, tuleb selleks planeerida ka täiendavaid ressursse personalikulude hüvitamiseks.

Viivitamatu ohuteate edastaja EE-ALARM-iga liidestamise kulud

Eelnõuga kaasneb üldjuhul EE-ALARM-iga ühekordne liidestamise kulu edastajatele ja selle katab riik, püsivat halduskulu ei ole enne arenduste tegemist võimalik täpselt määrata. Riigi Infosüsteemi Ametil riikliku mobiilirakenduse haldajana kaasnevad kulud seoses edasiarenduste ja hooldusega. 2025. aasta jooksul on kolmanda kvartali lõpuks kulud umbes 25 000 eurot, mistõttu võib eeldada aastakuludeks umbes 33 000 eurot. See summa võib suurened, kui arendustöödeks kasutatakse lepingupartnereid.

Mobiilsidevõrgus liidestatava välkteavituse arendamisega kaasnevate kulutuste katmiseks eraldas Vabariigi Valitsus 2025. aasta suvel 3,67 miljonit eurot, mis katab eelduslikult kõigi osapoolte kulud, peale mobiilsidevõrgu ka Päästeameti, SMIT-i ja RIKS-i kulud. Hilisemate halduskulude suurus sõltub tehnilisest arendusest.

Meediateenuse ja avalikus ruumis paikneva elektroonilise teabeekraani valdajatele liidestamise teostamiseks hüvitatavad kulud on prognoosi järgi 200 000 eurot ning hilisemad liidestuse tagamise kulud on pigem suurusjärgu võrra väiksemad. Suurimad kulutused kaasnevad elektroonilise side ettevõtjatel, kes edastavad teleteenuseid väga erinevate sidevõrkude vahendusel (maapealne digilevi, kaabellevi, internetipõhine teleteenus) ning kasutavad mobiilirakendusi juba olemasolevates lahendustes (kaasnevad kulud olemasoleva lahenduse täiustamiseks). Liidestamiskulude prognoositav vajadus on kuni 1,5 miljonit eurot, mis on planeeritud katta riigieelarves ohuteavitusele eraldatud rahastusega ja ka välisrahastuse abil (nt EL-i elanikkonnakaitse mehhanism ning Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) ja Norra toetuste 2021.–2028. aasta perioodi rahastuse toel).

Kuigi eelnõu § 7 lõige 2 lubab lisaks hädaolukorra seaduse § 13¹ lõikes 4 nimetatud kohustatud isikutele liidestumise võimaluse, siis nende puhul riik kulude hüvitamist ette ei näe.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Välisministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Päästeametile, Häirekeskusele, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele, Riigiside Sihtasutusele, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule ja Eesti Meediaettevõtete Liidule.

Justiits- ja Digiministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Välisministeerium kooskõlastasid eelnõu märkustega. Arvamuse andsid Päästeamet,

Häirekeskus, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus, Riigiside Sihtasutus ja Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit. Riigiside Sihtasutusel täiendavaid märkusi ja ettepanekuid ei olnud. (vt seletuskirja lisa).